

Paweł Tadeusz Czapski

[uczeń](#)

[wojskowy](#), [kolekcjoner](#)

Ur. 0.0.1724,

Zm. 0.0.1785, Gdańsk

Dane rodziców

Konstancja z Gnińskich (? - 1757)

Piotr Jan Czapski (1685-1736)

Wychowanie i wykształcenie

Wychowanie i wykształcenie, przed rozpoczęciem nauki w [kolegium jezuickim](#) w [Braniewie](#), pobierał w [domu](#). Wraz z rodzeństwem uczył się [języka francuskiego](#), [niemieckiego](#) oraz umiejętności tanecznych. Następnie rozpoczął naukę w [braniewskim kolegium jezuickim](#), w którym rozwijał umiejętności językowe i zdobywał wiedzę z zakresu m.in. [historii](#) oraz [geografii](#). Po odebraniu wykształcenia w [Braniewie wyruszył](#) do [Anglii](#) oraz [Francji](#), gdzie amatorsko zajmował się malarstwem portretowym.

Etapy kariery dot. edukacji

Po powrocie zajął się sprawami domowymi oraz nauką. Posiadał bogatą bibliotekę w [Gdańsku](#) i Oliwie, ale z powodów finansowych rozpoczął sprzedaż woluminów na aukcjach po bardzo wysokich cenach. W 1783 roku skupował prace naukowe, a dowodem tego jest współpraca z Christianem Friedrichem Nicolai. Jego książkowa kolekcja była zdominowana przez prace z zakresu [chemii](#), a sam księgozbiór mógłby być o wiele większy, gdyby nie fakt rozdawania przez niego książek. Źródła potwierdzają, że miał dzieła autorów starożytnych oraz że studiował publikacje Wincelmana Passariego. Istnieją również przesłanki, że sam pisał prace związane z [chemią](#). Bibliografia Estreichera podaje: "Czapski lat temu parę wydał literami swemi podznaczone pisemka w przedmiocie chemii", nie wiadomo jednak jakie. Na pewno w jego bibliotece znajdowały się prace z zakresu [numizmatyki](#). Jemu to właśnie Daniel Huffland dedykował swój 47-stronicowy traktat o biciu monety zatytułowany "Grundliche Gedanken von Munzwesen unter denen Kreutzli Rittern in Preussen", który został wydany w Gdańsku w 1768 roku.

Często obdarowywał książkami bibliotekę Rady Miasta [Gdańska](#), a jego osoba znalazła się obok takich dobroczyńców, jak Andrzej Chryzostom Załuski, Ulryk Krzysztof Radziwiłł czy Aleksander Józef Jabłonowski. Jego zbiory stanowiły obiekty zachwyty. Były zauważane m.in. przez zagranicznych podróżników, którzy często odwiedzali [Gdańsk](#). Przykładem służy tutaj Johann Bernoulli ze Szwajcarii, który 15 lipca 1777 roku zwiedził pałac generała dzięki von Sheifferowi. Co więcej, podróżnik ten stwierdził, że Paweł Tadeusz jest wszechstronnego wykształcenia, a praca naukowa przysparza mu wiele satysfakcji, co wpływa na to, że zapomina on o dokuczającej mu podagrze. Przejawem jego zainteresowań przyrodznawstwem były nie tylko zbiory przyrodnicze. W swojej kolekcji posiadał minerały, motyle, ptaki, muszle oraz bursztyny. Nadzwyczaj piękny był jego orli kamień, który budził duże zainteresowanie wśród osób odwiedzających jego posiadłość w Oliwie. Oprócz kolekcjonowania różnych rzeczy czynnie angażował się w życie naukowe [Gdańska](#). Wraz z bratem utrzymywał kontakty z [Towarzystwem Naukowym](#) (Societas Physicae Experimentales). W aktywnym uczestnictwie w życiu tej instytucji nie przeszkadzały mu nawet problemy zdrowotne, które pod koniec życia wyjątkowo mocno dawały mu się we znaki. Przykładem są odwiedziny członków towarzystwa w oliwskim pałacu Czapskiego, gdy ten nie mógł osobiście przybyć do siedziby tej instytucji. Ostatecznie jego zbiory stały się później podwaliną [Muzeum Przyrodniczego](#) w [Gdańsku](#).

Fakty z życia osobistego

Dzięki wsparciu hetmana Jana Klemensa Branickiego uzyskał stopień generała-majora w wojsku koronnym. Udzielał się politycznie w [Prusach Królewskich](#) oraz prowadził liczne spory majątkowe ze swoim starszym bratem [Tomaszem](#) i z rodem Małachowskich.

Żył w [XVIII wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa, Archiwum Radziwiłłów, dz. V, 2484, Czapski Paweł Tadeusz, *Korespondencja*.
2. Archiwum Państwowe, Białystok, Teki Glinki: 313-315, *Sprawy majątkowe*.
3. Biblioteka Ksiąząt Czartoryskich, Kraków, MNK 595, Czapski Paweł Tadeusz, *Sprawy majątkowe*.
4. Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, Berlin, XX HA, EM, 111j, nr 283..
5. Daniel Huffland, *Grundliche Gedanken von Munz- wessen unter denen Kreutz—Rittern in Preussen*, Danzig, 1768.

Przedmiotowa

1. I. Imańska, *Per medium auctionis. Aukcje książek w Rzeczypospolitej (XVII- XVIII w.)*, Toruń, 2013.
2. M. Kamecka, „Do cudzych krajów”. *Edukacyjne podróże szlachty polskiej do Francji w epoce saskiej*, Białystok, 2012.
3. Ł. Kurdybacha, *Stosunki kulturalne polsko-gdańskie w XVIII wieku*, Gdańsk, 1937.